

El sègol: variació fonètica (I)

(ALDC, IV, 796. El sègol)

[En aquest mapa ens ocupem solament de *sègol* i les seves variants; per a la variació lèxica, veg. mapa 519.]

El llat. *SĒCĀLE*, que no té relació etimològica amb *SECARE* ‘tallar’, va donar *sèguel*, d’evolució fonètica normal amb tancament de la A posttònica en [e] (com *RAPHANU* > *rave*, *ORGANU* > *orgue*, etc.), articulació mantinguda generalment en cat. occ., que, en una petita àrea ponentina, ha mantingut la *a*, com en les desinències *-as* de plural (*donas*) i *-an* de la sisena persona del present i imperfet d’indicatiu (*cantan*, *cantavan*); *selga* 87 és resultat d’una metàtesi, mentre que *sèguil* ha sofert el tancament de [e] > [i]. El segment final àton *-el*, per pressió de la *l* velar, ha passat a *-ol* [-ul], igual que *escàndel* > *escàndol*, en cat. or. i la franja de transició (*sègol*; var. *sego* 103), d’acord amb la variació

-ol, *-o* com la de *ninxol/ninxo*, *llombrigoll/llombrigo*, *dròpoll/dropo*, etc. *Sègle* (var. *segle*, amb geminació de la *g*, *secle*, amb el seu ensordiment, *secle* amb la seva geminació) ha perdut anòmalament la vocal posttònica de *SĒCĀLE* i té afinitat amb l’oc.; *sengle* ha rebut una nasal epentètica. *Segalós* 110 és una reducció de *blat segalós* al·lusi a la mescla de *blat* i *sègol*, aspecte que recull el compost híbrid *segaltrigo* 102, 108.

Respecte a la vocal tònica, cal dir que és mitjana en rossellonès, oberta en cat. or. i tancada en cat. nord-occ. Generalment el mot és masculí, però les var. *segla* 4, 5, 14, 16, 18, 23, *ségal* 90, 100 i *sèguel* 90, 99, 104 han passat al femení. Per a les formes normatives, veg. mapa 519.

